

collegii tricesimo tertio. Nam si annus aerae Christianae 285 incidit in lustrum collegii undetricesimum, consequens erit ut titulus P. Bassili Crescentis scriptus sit inter annos 304 et 309. At honores gesti a P. Bassilio Crescente conveniunt aetati Severianae vel etiam Gordianae, nullo modo ultimis Diocletiani vel primis successorum annis. Etiam epitaphium infra edendum C. Similii Philocyrii magistri collegi lustro tricesimo et sexto non sapit aetatem Constantinianam¹⁾. Titulus igitur Diocletiani non paucis annis recentior sit necesse est quam nomina

1) Omisi titulum Sabinae Augustae dedicatum a magistris quinquennialibus collegi fabrum tignar(iorum) lust(ri) XXIII Romae repertum et editum ab Henzeno inter urbanos n. 996. Nam eum vel origine vel argumento pertinere ad Ostiam nulla re indicatur; immo ut Ostiensibus eum abiudicem movet me, et quod in collegio fabrum tignariorum a cuius magistris dedicatus est seni fuisse videntur magistris quinquennales (nam septimus substitutus est

magistrorum lustrum undetricesimi in latere basis perscripta; id quod ita effici potuit, ut basis olim a fabris nescio cui imperatori vel privato homini bene merito dedicata anno 285 ab eisdem fabris Diocletiano destinaretur, deleto titulo frontis antiquiore, magistrorum vero nominibus per incuriam in latere relictis. Neu mireris quod fabri tignuarii Ostienses titulos quos olim decreverant ipsi deleverint; nam id ipsum in florentissima civitate Rhodiorum publicae consuetudinis fuisse auctor est Dio Chrysostomus or. 31.

in locum defuncti), cum collegium fabrum tignuariorum Ostiensium ternos habuerit, et quod ex septem magistrorum nominibus quae exhibet nullus adhuc repertus est in tanto numero inscriptionum Ostiensium. Ceterum non constat de vero tempore huius tituli; nam nomen Sabinae in litura restitutum est; itaque fieri potest, ut incisus sit multo ante Sabinam Augustam.

129 Ostiae rep. in cavea theatri.

· DONI
NOBU

Descripserunt. Lanciani *notizie degli scavi* 1884 p. 118.

Ad Diocletianum spectare nequaquam certum est.

130 traditur sine loci indicatione una cum n. 469; quae cum originem Ostiensem prae se ferat, hanc quoque Ostiensibus interposui.

PERPETVO · PRINCIPI
IMP · CAES · M · AVRELIO
VAL · MAXIMIANO
PIO FELICI AVG
GERVSIVS ROMVLVS
CVRA P · DFI · PVBL

Legitur scripta manu ignota apud E. Q. Viscontium ms. II f. 117.

[6 fortasse fuit *curator rei publ(icae)* Th.M.]

131 basis marmorea CITT. (Marc. 69), litteris longis WINGH. Adducta ex colonia Ostiensi a. 1589, nunc est (Romae) non procul ab ecclesia scholae Graecae secus viam CITTAD. (Marc. 69). Prope Tiberim adducta Ostia 1589 WINGHE. (In) via (qua itur) ad portam D. Pauli SIRM. — S. I. CITT. (Marc. 30) HANN.

RESTITVTORI · PVBLICAE
LIBERTATIS · DEFENSORI
VRBIS · ROMAE · COMMVNIS
OMNIVM · SALVTIS · AVCTORI
D · N · IMP · FL · VAL · CONSTANTINO
PIO · FELICI · INVICTO · SEMPER · AVG
CODICARI · NABICVLARI
INFERNATES · DEVOTI · N · M · Q · EIVS
CVRANTE · AVR · VICTORIANO · V · P
PRAEF · ANN

10

Cittadini Marc. p. 30. 69 et apud Manutium Vat. 5253 f. 404; Winghe cod. Brux. 2 f. 15 = Ciacconius Rafaellianus f. 116; codex Hannover. IX, 661 f. 25'; Sirmond ms. Paris. suppl. Lat. 1418, 72 et 1420, 145 (inde Grut. 1086, 6; ex Grut. Orelli 1084).

3 COMMVNIS Cittad. (Vat., Marc. 30), COMMVNIS HANNOV. — 5 IMPERATORI Cittad. HANNOV. — 7 CODICARII Grut. — NVTICVLARI HANNOV. — 8 INFERNATES Cittad. (Marc. 30). — DEVOTI] D Wingh. Ciacc., om. Cittad. (Marc. 30). — N om. Cittad. (Vat.). — 9 VICTORINO Cittad. (Marc. 69) HANNOV.

Codicarii navicularii praeter hunc titulum certae originis Ostiensis posuerunt etiam n. 106. 164. 189 coniectura a nobis inter Ostienses receptos; *codicarius* curat(or) Ostis et III honor(atus) reperitur infra n. 304. *Infernates* quod hic appellantur, id non pertinere ad mare inferum, sed ad amnis Tiberini partem inferiorem, eam quae est inter Romam et Ostiam, docuit Henzenus (ann. inst. arch. 1854 p. 163). Ab antiquis enim non uno loco diserte traditur codicarias naves eas appellari solere quae *commeatus per Tiberim subvehant* (sic Seneca de brev. vitae 13, 4; cf. Varro de vita p. R. apud Nonium p. 535 M.: *antiqui plures tabulas coniunctas codices dicebant, a quo in Tiberi naves codicarias appellamus*; de navibus in amne Euphrate idem vocabulum adhibet Sallustius apud Nonium l. c.); itemque in nautas Tiberinos frumentum a Portu Romam advehentes magis quadrant quae de *caudicariis* saeculi p. Chr. quarti tradita accepimus, scilicet eos cum mensoribus Portuensibus modo litigavisse (vol. VI n. 1759 cf. adnotata ad huius vol. n. 173), modo una cum illis rationes publicas fraudasse (Cod. Theod. 14, 4, 9).

132 Ostiae in episcopio.

ob redi TVM CONSTANTIT
pontifex uolkani et AEDIVM SACRAR
diocletiano aug. VIII MAXIMIANO AVG
u i i c o s a. 303

Descripserunt.

[2 fortasse fuit *perm(issu) pont(ificis)* Th.M.]
— 3 in. fuit VIII magis quam IIII.

133 cippus est marmoreus (non columna, nec videtur fuisse pro miliario) altus circiter m. 1,80, latus circ. m. 0,50. In Portu Romano, iacet humi ibi prope ubi est n. 85.

DDD NNN FL A u i V S
VALERIVS · CONSTANTIN
Vs pius FELIX VICTOR AVG
reliqua detrita

Descripserunt.

3 FELIX vox aliquantum detrita, sed certa; quae praecedunt, omnino incerta. Fuit opinor Constantini Licinii Maximini Dazae.

134 traditur sine loci indicatione. Origo Ostiensis patet ex v. 3.

BVS PIVS FELIX INVICTVS AVGVSTVS
thermas? deFORMATAS RVINOSA LABE
OSTIENSIBVS INTEGRAVIT
CO ANNONAE V A PRAEPP

Legitur scripta manu ignota inter schedas E. Q. Viscontii II f. 43.

2 FFORMATAS traditur. — 4 praefect]o anno-
nae v(icem) a(gente) praefectorum praetorio.